

3. Внутрішня відповідальність за вибір. Передбачає відчуття особистої відповідальності за прийняте рішення кожним суб'єктом фасилітаторського процесу; здійснення вибору на основі внутрішніх переконань, тому для оволодіння технологією фасилітація необхідно мати достатній рівень розвитку таких якостей педагога, як емпатія, толерантність, рефлексія, лідерство та комунікативність.

Отже, розглянувши цю тему, можемо зробити висновок про важливість саме формування педагога з фасилітативними навичками, адже це вагомий крок у майбутнє освіти нашої країни.

Список використаних джерел

1. Веб-ресурс НУШ. Що таке фасилітація і як може допомогти вчителю в класі? Електронний ресурс: <https://nus.org.ua/articles/shho-take-fasylytatsiya-i-yak-vona-mozhe-dopomogty-vchytelyu-v-klasi/>

2. Сутність і структура педагогічної фасилітації вчителя. Електронний ресурс: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/9/statti/galican.htm

3. Запорізький національний університет. Електронний ресурс: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/17623/1/Karakutsev.pdf>

4. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич : Коло, 2006. 326 с.

Наталія ЛИДЗАР

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

У сучасному освітньому просторі педагогічна майстерність вчителя розглядається як стратегічний ресурс розвитку школи та ключова умова забезпечення якості освіти. Зміна парадигми від знаннево-репродуктивної моделі до компетентнісно зорієнтованої, особистісно орієнтованої та діяльнісної освіти зумовлює необхідність теоретичного переосмислення сутності педагогічної майстерності й умов її формування. Йдеться не лише про оволодіння вчителем сукупністю методичних прийомів, а про становлення цілісної професійної позиції, здатної забезпечити гуманістично спрямований, науково обґрунтований та результативний освітній процес. Педагогічна майстерність постає інтегративною характеристикою професійної особистості, що поєднує світоглядно-ціннісні орієнтації, науково-теоретичну підготовку, методичну культуру, педагогічну техніку, комунікативну компетентність, рефлексивність та здатність до постійного саморозвитку.

У теоретичному плані важливо чітко розмежувати базові категорії, які часто ототожнюються у повсякденному вжитку. Професійна компетентність учителя фіксує здатність діяти відповідно до визначених стандартів і результатів навчання, тоді як кваліфікація відображає формалізований, документально засвідчений рівень освіти. Професіоналізм описує сформованість стійкої системи професійно значущих якостей, досвіду й ціннісних орієнтацій. Педагогічна техніка характеризує володіння арсеналом методичних прийомів, комунікативних засобів, невербальної поведінки. Педагогічна майстерність, на відміну від перелічених понять, відображає інтегральний стан професійної свідомості та діяльності вчителя, у якому всі ці елементи функціонують як узгоджена система. Саме тому її не можна звести до «набору вмій»: майстерність проявляється у здатності конструювати освітню ситуацію як цілісність, бачити учня в контексті його індивідуального розвитку, приймати педагогічно доцільні рішення в умовах невизначеності, відповідально здійснювати рефлексію наслідків власних дій.

Однією з ключових теоретичних засад розуміння педагогічної майстерності є гуманістична парадигма освіти, у межах якої вчитель розглядається як носій високої педагогічної культури, здатний вибудовувати суб'єкт суб'єктні взаємини з учнями. Гуманістична орієнтація задає смисловий вектор майстерності: професійні знання, методичні прийоми, цифрові інструменти, адміністративні вимоги набувають цінності лише настільки, наскільки вони сприяють розвитку особистості дитини, її гідності, автономії та здатності відповідально діяти у суспільстві. Звідси випливає вимога до вчителя як до носія етичної культури, здатного ухвалювати рішення не лише з позицій формальної доцільності, а й з огляду на довгострокові наслідки для учня, класного колективу, шкільної спільноти. Саме в етичному вимірі розкривається глибинний рівень педагогічної майстерності, який не може бути забезпечений виключно методичними рекомендаціями чи технологічними інноваціями [1].

Не менш важливою теоретичною засадою є системний підхід, що дає змогу розглядати педагогічну майстерність як складну відкриту систему, у якій взаємодіють особистісні, інтелектуальні, емоційно вольові, комунікативні та операційно технологічні складові. Системність передбачає, що зміни в одному елементі (наприклад, у рівні методичної підготовки або у ставленні до учнів) неминуче впливають на функціонування всієї структури. З позицій системного підходу формування педагогічної майстерності не може бути зведене до локальних заходів підвищення кваліфікації; воно потребує узгодженого впливу освітньої політики, змісту педагогічної освіти, організації шкільного середовища, підтримки професійних спільнот, можливостей для рефлексії та самоосвіти вчителя.

Діяльнісний підхід дозволяє побачити, як педагогічна майстерність «працює» у реальній практиці. Вчитель майстер демонструє не просто знання теорій і методик, а вміння трансформувати їх у конкретні стратегії, прийоми, способи організації навчальної діяльності, адаптовані до потреб і можливостей конкретного класу. Це виявляється у здатності проектувати урок як логічно цілісну, внутрішньо мотивовану для учня діяльність, де мета, зміст, методи, форми організації та оцінювання перебувають у відношенні конструктивного узгодження. Педагогічна майстерність у діяльнісному вимірі проявляється також у гнучкості: вчитель здатен змінювати хід уроку відповідно до реальної ситуації, діагностувати труднощі учнів, оперативно знаходити альтернативні шляхи пояснення й підтримки.

Особистісно орієнтований підхід загострює увагу на тому, що формування педагогічної майстерності неможливе без опори на внутрішній світ самого вчителя. Йдеться про усвідомлення власних мотивацій, цінностей, професійних сенсів, про здатність до самоаналізу й критичного ставлення до власної практики. Вчитель, який рефлексує власні дії, готовий визнавати помилки та перетворювати їх на ресурс професійного зростання, має значно вищі шанси вийти на рівень майстерності, ніж той, хто обмежується формальним виконанням інструкцій. Саморефлексія, аналіз складних педагогічних ситуацій, участь у професійних спільнотах, супервізія та наставництво - усе це теоретично й практично розглядається як важливі механізми становлення педагогічної майстерності.

З позицій аксіологічного та культурологічного підходів важливо враховувати, що педагогічна майстерність завжди вкорінена у конкретний культурно історичний контекст. Ціннісні орієнтації суспільства, національні традиції виховання, образ «ідеального вчителя», закріплені у масовій свідомості, значною мірою впливають на те, які риси вважаються ознаками майстерності. В українському контексті вчитель традиційно мислиться не лише як носій знань, а як духовний наставник, вихователь громадянина, хранитель культурної пам'яті. Відповідно теоретичні моделі педагогічної майстерності мають враховувати цю багатовимірність ролі, інтегруючи інтелектуальний, моральний, громадянський та культуротворчий компоненти професійної позиції вчителя.

Суттєвим теоретичним питанням є також співвідношення педагогічної майстерності й умов її формування у системі педагогічної освіти та післядипломного розвитку. Базова педагогічна освіта має забезпечити засвоєння фундаментальних наукових знань, формування методологічної культури, оволодіння базовими професійними вміннями. Проте вихід на рівень майстерності можливий лише за умови тривалого, поетапного професійного становлення, яке включає реальний досвід роботи з дітьми, рефлексивну переробку цього досвіду, участь у творчих педагогічних колективах, дослідницьку діяльність, опанування сучасними

освітніми технологіями. Таким чином, педагогічна майстерність постає результатом інтеграції формальної освіти, неформального та інформального навчання впродовж усього професійного життя.

Розвиток інноваційних освітніх технологій та цифрових інструментів додає до теоретичної моделі педагогічної майстерності нові акценти, однак не змінює її сутнісного ядра. Використання інтерактивних засобів навчання, віртуальних лабораторій, електронних освітніх платформ, сервісів для візуалізації інформації розглядається як важливий, але похідний компонент майстерності. Вирішальним залишається те, як учитель вбудовує ці інструменти в логіку навчального процесу, чи сприяють вони активності, критичному мисленню, співпраці учнів, чи залишаються зовнішнім «ефектом». Отже, теоретичні засади формування педагогічної майстерності передбачають розуміння технологій не як самоцілі, а як засобу реалізації глибших педагогічних цілей [2].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що теоретичні засади формування педагогічної майстерності вчителя ґрунтуються на цілісному баченні вчителя як носія високої педагогічної культури, здатного поєднувати гуманістичну спрямованість, глибоку наукову підготовку, розвинену методичну й комунікативну компетентність, рефлексивність та готовність до інновацій. Педагогічна майстерність розглядається як динамічний феномен, що формується упродовж усього професійного шляху вчителя, потребує методологічно виважених підходів, системної підтримки з боку педагогічної освіти та освітньої політики й водночас значною мірою залежить від внутрішньої готовності самого вчителя до постійного саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник. Київ : Вища школа, 1997. 349 с.
2. Вітвицька С. С. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти: монографія. Житомир : Полісся, 2015. 416 с.

Олександр НІКОЛАЄНКО

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІКИ МИРУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Проблема війни та миру є однією з найдавніших і найгостріших у людській історії. З моменту появи цивілізацій люди стикаються з необхідністю обирати між конфліктом і співпрацею.

Незважаючи на тисячоліття роздумів, карта світу й досі вкрита безліччю конфліктів. Навіть у XXI столітті, епоху технологічного прогресу та глобалізації, ми стикаємося з локальними війнами, громадянськими